

Izhaja vsak petek opoldne.

Naslov: Trst-Trieste
Casella Centro 37

ali pa: via Imbriani 9/III.

Izdaja: konsorcijska Malesa lista

MALI LI

TEDNIK ZA NOVICE IN POUK.

Stane: ena številka 25 ...

Eno leto 10 ...
Pol leta 5 ...
Četrt leta 3 ...
SLAVIJA

C. s. uređi: ...

Mali koledar.

Petek, 1. januarja 1926.: Novo leto, Obrezovanje G. — Sobota, 2.: Makarij. — Nedelja, 3.: Ime Jezus. — Ponedeljek, 4.: Tit. — Torek, 5.: Telesfor. — Sreda, 6.: Sv. Trije kralji. — Četrtek, 7.: Lucijan. — Petek, 8.: Severin.

MALE NOVICE

Iz daljne Belgije.

Srečno novo leto voščijo naši delavci iz Chatelneau vsem domačim: Murovec Rafael, Ivan Šuligoj, Jožef Kogoj iz Lokovca; Alojzij Podgornik, Dionizij Podgornik, Feliks Podgornik iz Čepovana; Alojzija Podgornik; Kavčič Franc iz Volarjev; Fabijan Rudolf, Hvala Alojzija, Hvala Rafael iz Bat; Biček Valentin. Golob Alojzij, Močnik Andrej s Cerkljanskega.

Firenze.

Novoletne pozdrave pošiljajo fantje od 19. topničarskega polka: Rutar Josip, Sušak; Barbič Fran, Jelšane; Smaila Ivan, Rupa; Pavlin Fran, Rijavec Josip, Trnovo pri Gorici; Lipičar Jakob, Kal; Macarol Otmar, Skopo; Žnidaršič Josip, Kanal.

Predstava.

V nedeljo 3. t. m. ob 5. popoldne priredi Mar. družba v Rojanu (vicolo delle Rose 13) igro «Smrt Marije Device» in burko «Ubogljiva služkinja», katere so se že predstavljale z uspehom dne 27. decembra. Istotam bo na dan sv. Treh Kraljev pop. ob 5. misijonska prireditev z igrico «Amici se je sanjalo», burko «V posredovalnici» ter skioptičnim predavanjem.

Lire ven.

Med vojno je italijanska vlada položila v angleško banko v Rimu pol milijarde zlatih lir. Anglež je rumene zlate kar domu na Angleško peljal. Sedaj zahteva Italija to zlato nazaj, oni pa pravi, da naj zlato kar ostane v Londonu na račun dolgov, češ da je to zlato bilo položeno za garancijo angleškega posojila Italiji. Italija pa trdi, da je bilo položeno samo za kritje bankovcev, ki so se vsled posojila tiskali; to zlato ni bilo niti vse državna last, ampak tudi od zasebnikov državi posojeno. Sedaj mora Italija vračati posojeno zlato zasebnikom, zato mora Anglija vso zalogo dati nazaj. Anglež pa neče.

Rimski pozdrav.

Mussolini je zaukazal rimski pozdrav po vseh državnih uradih. Tudi po šolah otroci iztegujejo roko in postajajo tako starim hrabrim Rimljanom podobni.

Razpuščeno društvo.

Vlada je razpustila mogočno organizacijo tiskarjev, nazvano «La Federazione del libro». Za komisarja je postavljen fašist Rossoni.

Slabo kaže.

Velesile so poslale v Bejrut vsaka po nekaj ladij. Bejrut je pristanišče v Siriji, odkoder gre železnica v Damask. V bojih s Siriji gre Francozom slabo in države se boje, da ne pride ogenj do Bejruta, kjer je mnogo Evropejcev. Tudi Amerika ima tam svojo ladjo. Italija jih je poslala večjo skupino.

Pašičev jubilej.

Dne 19. decembra je pri pravoslavnihi se šele 6. dec., torej god sv. Nikolaja. Ta dan je slavil Nikola Pašič svoj osemdeseti god. Za tolika leta je še dokaj čvrst krmar državne politike v Jugoslaviji. Z njegovim imenom je združena dolga zgodovina. Vsi mu priznavajo, da je diplomat svetovnega slovesa.

SREČNO NOVO LETO
želimo vsem dragim prijateljem,
sodelavcem, podpornikom, naročnikom in čitateljem, slednjič vsem Slovencem doma in na tujem. UREDNIŠTVO IN UPRAVA.

Štiridesetletnica mašništva.

Dne 10. januarja l. 1886. je pel novo mašo gospod Josip Grašič, sedaj župnik v Bermu pri Pazinu. Rojen je bil na Gorenjskem v Križu pri Trziču, svoje velike darove uma in srca pa je postavil v službo hrvaške Istre.

Kot kaplan v Grašiču je hodil vsako nedeljo v 2 uri oddaljeni Sv. Križ, kjer je maševal ob 11. uri, prihajal pa je redno že ob 9. uri, ker je v nalašč zato najeti sobi zbiral kmete, da jih je poučeval v branju in pisanju. Šol namreč tedaj Istra skoro ni imela.

Čim je postal župnik v Bermu, je osnoval pomožno šolo, v kateri je sam poučeval sedem let. Po njegovem prizadevanju so kasneje zgradili šolsko poslopje. Danes je beramska šola ena izmed prvih.

Grašič je bil med ustanovitelji «Dijaškega podpornega društva» v Pazinu, ki je pomagalo revnim kmečkim sinovom, da so se mogli šolati. On je tudi ustanovil Tiskovno društvo u Pazinu ter osnoval istotam hrvaško tiskarno, v kateri se je tiskal «Pučki Prijatelj». Po vojni so neznan mladeniči tiskarno požgali in s tem povzročili organizaciji 400 tisoč lir škode.

Josip Grašič je zlasti gospodarski strokovnjak. Njegovo posestvo v Bermu je krasen zgled in prava šola za napredno kmetovanje. Osnoval je posojilnico in hranilnico, mlekarstvo zadrugo. Nihče ne bo preštel gospodarskih članov, ki jih je Grašič po raznih listih priobčil. Bil je dolgo vrsto let občinski starišina v Pazinu, kjer je užival splošno spoštovanje. Pred vojno pa so ga istrski volilci poslali v deželni zbor, katerega pa je svetovna vojna ukinila.

Grašič je eden onih redkih mož, ki si je znal izsiliti spoštovanje tudi pri narodnih nasprotnikih. Hrvaška Istra pa vidi v njem svojega očeta in z njo vred mu tudi mi izrekamo iskrene čestitke ob štiridesetletnici mašništva, želeč mu še obilo blagoslovljenih let življenja in delovanja.

Nov komandant.

General Vaccari, poveljnik armadnega zbora, je bil prestavljen iz Trsta v Rim. Njegovo mesto v Trstu je zavzel general Traditi.

Prvi švicar.

Za predsednika švicarske republike v letu 1926. je izvoljen Haeblerlin (izg. Hæberlin).

Dolg pri Angležih.

Dne 4. januarja se začne v Londonu pogajanja o plačevanju dolgov, katere je naredila Italija med vojno. Ker so pogajanja v Ameriki dobro končala, upa se, da bo tudi Anglež kaj prijenjal,

Tržaška skladišča dobe predsednika.

Z odlokom od 17. decembra je bil imenovan tržaški poslanec Giovanni Bannelli za predsednika tržaškega splošnega skladišča v smislu predpisov o reorganizaciji te naprave. Admiral Genta je bil imenovan za predsednika splošnega skladišča na Reki z nalogo, da izvede končno ureditev istega skladišča.

Kje stanuje Kolarič.

Jetnišnica Santo Stefano Ventotene nahaja na skalovitem otočju, ki moli z morja kakih 70 milj od Napolija. Jetniško poslopje, podobno velikemu stolpu, ima pet podzemeljskih nadstropij, v katerih se nahajajo celice. V najglobljih so zaprti najbolj trdovratni zločinci, posebno tisti, ki so že v ječi zagrešili kak prestopek ali zločin. Kolariča so zaprti v celico, v kateri je svojčas prebil dolgo let rokovnjač Musolino, strah in trepet Kalabrije, Celica, ki se nahaja v četrtem nadstropju od zgoraj navzdol, je tesna luknja, v katero se skozi ozko špranjo ukrade s težavo medel žarek svetlobe. Stene so vlažne, vzduh pa zatohel kakor v grobnici. V tem briogu bo moral Kolarič prebiti enajst let, popolnoma ločen od sveta. Koliko vzdihov, koliko kletvin in izbruhov obupa bodo čule te mračne stene v tem dolgem času. Med njimi je drznemu Musolinu v par letih ugasnila luč razuma; začel je begati pred prikaznimi bolne domišljije in sedaj čaka v norišnici v Monteluno, da ga usmiljena bela žena reši težkega bremena pokore.

Tepec.

V Livornu se je zgodilo. Zahajal je v neko siromašno gostilno berač in našel tam iz usmiljenja zasilno prenočišče. Tako je spet neki večer prilezel tja na svoj počitek, a ko je legel, je začel stokat. Vprašala ga je gospodinja, kaj mu je in ali hoče malo gorkega mleka. Odgovoril je, da nima denarja. Pa se ji je smilil in mu je dala mleka za božji lon. Kmalu potlej je pa izdihnil brez križa in luči. Srce mu je bilo opešalo. Ko so ga preoblačili, so našli, da je imel za srajco skrit zaklad: hranilne knjižice, javne zadolžnice, nekaj zlatnikov, drugo bankovce, vse skupaj vredno okroglo 30 tisoč lir. Bog se ga usmilil — prav ni delal in po pameti tudi ne.

Srečne številke.

Napolitanci so se bili vrgli na ambo. Imeli so za posebno srečni številki 6 in 29. Toliko časa so lovili srečo, da so jo ujeli. V soboto po Božiču je prišla amba ven. Loterija bo morala izplačati zelo velike svote, ker so skoraj vsi to srečno ambo zadeli. Tisti denar bodo pa že pozneje spet nazaj znesli v loterijo.

MIHEC: Ko ura bo dvanajset odbila, stoletja prva bo četrt minila.
JAKEC: V pozabnost pojdejo spomini zli, bodočnost lepša naj nam zažari,

BELEŽKE.

Moder nasvet. Pesnik Stritar je mladim fantom napisal tako-le šolo:

Ko bodeš volil si ženó,
moj sin, v salonu je ne išči;
ne tam, kjer godejo, pojó,
na plesu ne in v gledališči.

Narodni svet. O ti reči se je mnogo pisalo že v preteklosti. Pred mesecem se je zanimanje za to zopet obnovilo vsled javnega poziva, katerega je priobčil poslanec Besednjak v «Goriški Straži» in «Pučkem Prijatelju». V tem pozivu je spominjal g. poslanec, naj se že enkrat začne stvarno razpravljati o sestavi in delovanju Narodnega sveta. Ta poziv so rodoljubi na deželi povsod sprejeli s simpatijo. Vsa pozornost je bila obrnjena na to, kaj bo odgovorilo «Pol. društvo Edinost v Trstu» v imenu druge prizadete stranke. Tudi njihovi pristaši z dežele so zahtevali, naj se predlog posl. Besednjaka sprejme, v Trstu pa so bila mnenja deljena. Slednjič je izšla tudi v dnevniku «Edinosti» dolga izjava, katera sicer ni zadovoljila zagovornikov Narodnega sveta, a zdi se, da vendar ni izgovorjena zadnja beseda. Zato upamo, da se bodo pogajanja kakorkoli nadaljevala. Med tem so prišli božični prazniki, ko važno politično delo povsod počiva in tako tudi tukaj. Naj nam torej novo leto prinese med prvimi darovi Narodni svet kot najvišjo narodno instanco in podlago skupnega nastopa v rečeh narodne obrambe.

Slomškova beseda. «Dokler beseda materina slovi, se narod časti in oživlja; kadar beseda materina umira, peša tudi naroda slava in moč. Slovenščina, beseda mile matere naše, bodi nam ravno tako blaga in draga kakor zemlja materina, na kateri je rekla naša zibelka. Beseda naše matere Slave teče gladko, kakor pohlevni potok, kateri zelenje in cvetje rosi. Kraški in krepki so slovenski pregovori in prislovice, podobne zlahtnim jagodam v kiti govora. Rodovitna je slovensčina v svojih oblikah kakor naše slovenske gorice. Le prizadevaj se spoznavati našo besedo čedno in olikano in ljubil jo boš, kakor svoje očesce! Prijatelji, ne pozabimo, da smo Slovenci! Storiimo vse za nebesa in domovino, tako bo slovela naša Slava, ki da Slovencem toliko lepo ime!»

Prva steklena okna

so poznali že okoli leta 250. po Kristusu, vendar pa so bila tedaj v rabi samo barvana stekla. Belo oziroma prozor steklo je bilo tedaj silno drago, da si ga mogli komaj najpremožnejši lju omisliti. Šele v 14. stoletju so se v ljala, kakor nam poročajo srednjeve pisatelji, vsepovsod tudi prozorna steklena okna.

Novoletna skrb

Kmalu bo minulo tri leta, odkar je «Mali list» začel izhajati. Z radostjo ga je pozdravilo slovensko ljudstvo v Primorju, v kratkem se je razširil tako, da je presegel po številu iztisov vse druge slovenske tednike. Bil je in ostal glasnik trpečega slovenskega kmeta in delavca, pisal je zanj preprosti in čisti slovenski jezik, povedal po domače vse novice in dogodke in jih zasolil s pristojušo domačo šegavostjo. Mnogi izmed kračkovidne inteligence so se zgražali nad njim, ga kritizirali, obsojali. Nekaterim je bil sploh odveč, nepotreben in škodljiv, drugim je bil preveč revolucionaren, tretjim preveč klerikalni, četrtim premalo pobožen. Za uredništvo pa sodba take inteligence ni bila merodajna. Hoteli smo časopis za ljudstvo, dali smo ga in ljudstvo se ga je oklenilo. Hodili smo po dobro spoznani srednji poti in to je pot slovenska, pot naših največjih mož: Prešerna, ki je v domači kmečki govorici pesnil svoje neumrljive pesmi, Slomška, velikega ljudskega govornika in domoljuba; Levstika, mojstra domače povesti in govornice, Kreka, prijatelja malih in zatiranih. To je zlata srednja črta, ki vodi iz stoletja v stoletje, črta ob kateri se zbira in čisti, kar je zdravega in tvornega v jedru našega naroda. Ljudje, ki časovno in snovno omejeno mislijo, ne morejo umeti tega, kar narod brez učene navlake s prirojenim čutom dojme in ugane.

In nate, preprosto slovensko ljudstvo, se obračamo ob novem letu. S tabo pa je tudi najboljši cvet tvoje inteligence. Da bomo na dobri črti še nadalje vstrajali in napredovali, kar je morda slabega, izboljšali, kar dobrega, še izpopolnili: v to nam je potrebno prijateljsko sodelovanje vseh. Zato se danes priporočamo dopisnikom, naj nam hitro in točno sporočajo iz vseh kotov domovine razne dogodke ter popise kulturnih in gospodarskih razmer. Dopisnike prosimo potrpljenja, ako morda vsega ne obelodanimo, kar nam pride na mizo. Urednik je zato, da «urejuje»; treba mu je zaupati in ne mu zavidati težke in odgovorne službe. Pravi dopisnik je tisti, ki piše še drugič in tretjič potem, ko je «v košu obležal». Taki so pravi, nesebični in odkritosrčni prijatelji lista. Zgodovinske zasluge za list imajo največ tisti, ki imajo tudi v «košu» velik delež.

Drugo, za kar se priporočamo ob novem letu, pa je razširjenje lista. Naš ideal je ta, da bi «Mali list» imela na mizi vsaka, tudi najbolj siromašna slovenska družina, ne samo po daljnih hribih, ampak tudi po mestnih podstrešjih. Očeta Kreka otroci so vsi mali in pozabljeni in «Mali list» želi biti glas-

nik Krekovih idej; želi veselega upanja lučke prižgati v najtemnejših kotih vsakdanjega življenja, tam, kamor ne sega veselja šum tistih, ki plešejo na hrbtih trpinov. Dva svetova se razločujeta vedno bolj očitno, čimbolj propada moderna človečanska kultura: na eni strani svet topoglavega materijalizma, sebičnosti, oduševanja, pa živalskega uživanja, — na drugi strani svet nadzemskih idealov, veselega upanja in zmagovite ljubezni, ki v veri korenini. Borba teh dveh svetov je tudi naša borba, odločitev je tudi v naše roke položena, odgovor bo zgodovina in Večna pravica tudi od nas tirjala. Blagor naroda in blagor vsakega posameznika zahteva, da se odloči ali na levo, ali na desno. In «Mali list» je skromen klicar te velike zgodovinske ure. Zato pa je potrebno, da prodre njegov glas do zadnjega Slovenca in Slovenke.

Ob novem letu tedaj pohitite na delo, vi vsi mladi, idealni, rodoljubni starega korena Slovenci! Priporočite «Mali list»

znancem in prijateljem, prigovarjajte prepričajte jih. Dva tri litre vina (in ko bi bilo vselej res vino, kakor ga je Bog dal — pa je včasih le draga brozga) na leto si odtrgate, pa je skupaj denar za naročnino. Ali ne bo vsak kmet in delavec rade volje doprinesel te male žrtve? nikoli mu ne bo tega žal. Treba je le hoteti, pa se vse zmore. Pošljite nam naslove Slovencev, bivajočih v tujini, v Ameriki, Argentini, Braziliji, Avstraliji, Franciji in Nemčiji. Glas domačije bo vsem takim mil in ljub, ko dospe do njih. Poskrbite tudi, da bodo starši naročili «Mali list» fantom-vojakom. Kakor raznaša veter lipovo seme v daljo, tako ženo razmere Slovencev v svet. Naj gre za njimi drobni «Mali list», da jih vedri in bodri k ljubezni do domovine. Njim pa, ki na domačih tleh vstrajajo, delajo in trpe, naj bo «Mali list» svetovalec in pomočnik v težavnih borbah.

Vsi veselo na delo,
z nami božja pomoč!

Kako je s politiko

MUSSOLINIJEVE IZJAVE.

Amerikanskim časnikarjem je dal Mussolini posebno izjavo o svoji politiki in svojih namerah. O novem načinu vladanja in uboganja rekel je fašistovski vojvoda: «Beseda fašizem ni samo določeno revolucionarno gibanje, katero je zmagalo v oktobru l. 1922., ampak je novo pojmovanje vlade, katero odgovarja spremenjenim političnim razmeram našega časa in posebnim zgodovinskim potrebam italijanskega ljudstva... Fašizem ne misli popolnoma odpraviti parlamentarnega sistema, pač pa ga hoče temeljito predelati, kajti nobenega dvoma ni, da parlamentarizem propada povsod, koder je v rabi. Mi predvsem stojimo na tem, da vlada ne more delovati, ako ni varna pred zarotami, ki se snujejo po hodnikih državnega zbora, in pred sunki od strani skupin, katere se družijo za nizke in osebne namene, kakor se je godilo v Italiji skozi toliko let. Mislimo pa tudi, da ni mogoče prezirati, kako velik pomen ima v modernem življenju **stanovska organizacija**, katera je že bila v nekdanjih časih zlasti po Italiji podlaga političnega reda. Takrat, ko se je začel parlamentarizem, še ni bil vstal četrti, delavski stan, kateri je danes tako mogočno organiziran; pa tudi med buržuazijo (meščanstvom) so šele tekom 19. stoletja nastale globoke izpremembe, izvirajoče iz razvoja velike industrije. Fašizem se je polotil tega vprašanja. Izdelan je načrt reforme, po katerem bodo imeli delež v senatu zastopniki

tovarnarskih in delavskih zvez poleg starih stanov, iz katerih je kralj odbiral senatorje... S sporazumom, podpisanim dne 2. oktobra med delavskimi zastopstvi in zvezo tovarnarjev, se je uresničila enotnost delavske organizacije. Mistim da bodo vsi delavci prepričani, kako velika bo korist ene same enotne organizacije proti enotni organizaciji tovarnarjev... Druge organizacije se bodo polagoma razšle... Sporazum, sklenjen dne 2. oktobra, dokazuje jasno in trdno, da so industrijalci navdahnjeni z odkritosrčnim duhom sodelovanja s fašistovsko vlado.

Kakšen je italijanski imperializem.

Mussolini je nadaljeval: «Beseda «impero» ima več pomenov v italijanščini. Pomeni lahko posebno vladno obliko (cesarstvo), posebno ono čudovito državno organizacijo, ki je iz Rima ven v prvih stoletjih našega štetja vladala svet. Pa beseda «impero» pomeni tudi moč, gospostvo, komandiranje... Vsak narod, ki ima obilne možnosti za napredovanje, že po naravnem zakonu gre za tem, da, čimbolj rastejo njegove sile, tembolj skuša miroljubno prodirati v svet in raztegniti čez državne meje svojo moč, svojo umsko in нравstveno prevlado. Tudi tako se razume «impero»... Če se torej govori o italijanskem imperializmu, se s tem ne namiguje na zasedbo kakega določenega ozemlja, ampak se hoče le reči, da mora Italija v velikih vprašanih svetovne politike nastopati odločno in če potreba, tudi

bojevit. Ugled Italije med drugimi državami Evrope, njene vojne žrtve, njeno obilno prebivalstvo: vse to ji daje pravico do večjega razmaha v svetu. Nespametno je videti v tem kake napačne namene; v zgodovini je dovolj vzgledov za sporazum in mirno delitev, s katero so države dosegle trdno in pravično ravnotežje, ne da bi motile mir svojih ljudstev. Upam, da Italiji ne bo manjkalo sredstev, kadar pride prilika, doseči s pogodbnimi pravičnimi delci, kateri ji pripada. Drugi narodi bi si naložili težko odgovornost, ako bi se trdovratno upirali zmernim zahtevam Italije, ki grede za tem, da se ji zagotovi bodočnost velesile.

Pepo iz Koludrovice.

Jest sm vam vžej poveu, kakū bi tomajski Fakuč dve kobilici hkrati jahov, narodnu jen fašistovsku. Zatu ke je ustanovu fašistovsku zvezu u Tomaji, h katiri je vse silu, jenu zatu ke je nerdu fašistovsku feštu, je znov, de se s takmi ceremonjami ne bo prkupu ne pr fulki ne pr gaspudij u Trsti. Zatu je sklenu zajahat tudi slovensku kobilu, ma taku de se ne bo šafistam zamiru. Tri noči je rajtov, taku de ni mogu zaspat jen de ga je še žena zmiram drucala, dej nu, Pepček, dej zaspat. Anu ta hudir ju je skujništvo. Kej je nerdu?

Na šelcirplaci.

Fakuč vej dobro, de, stran anga, so mu vsi kamunski možje pokorni. Ma vendar jeh je tou še b'l obrihtat. An dan ukaže pret vsem na an travnik, de jeh bo še bolj uštimo! Rastalov jeh je u tri cuge: cug anjs, cug cvaj, cug draj. Pr prvem cugi so ble te ibenge: linksum rehcum, haptah, kertajh. Pr drugem cugi: kolone links, reh, hoken anjs, cvaj. Pr tretjem cugi pej so ble ibenge: Marširen anjs, cvaj, šnelšrit anjs cvaj, laufšrit, anjs cvaj. Povem vam, de je šlo ku blisk, nankar migent niso smeli.

Adn je tou anbot plunt, pej misleste de se je upov? Kej še! Kadr je Fakuč opazu, de nekaj po ustah mečkā, ga je taku herštelov, de je biv ceu kručenal banda himel doner veter orka fiks.

Kadr jeh je Fakuč taku abrihtov, jeh je komendirov na kamunski sejo. Kako je ondi blo, pej drugi bot.

PODLISTEK

Zločin in kazen

Spisala E. Handel.

Soparnega poletnega dopoldneva je sedel gospod pl. Roita v balkonski sobici gradu Rotbrun, ki ga je v aprilu kupil svoji mladi ženi, in je prebiral v zadnjem večernem listu poročila o stavki in borzna poročila.

Kurzi so stali dobro, to ga je veselilo. Stanje stavke pa je bilo slabo, zavzemala je namreč vedno večji razmah. To ga ni vznemirjalo, zakaj v njegovih dveh sladkornih tovarnah so ljudje še vedno vestno delali. In če bi vkljub dobri disciplini, ki jo vzdržujejo ravnatelji, vendarle začeli stavkati, bi bili sami prizadeti. Naj stavkajo tri, štiri tedne! Lakota jih bo prisilila, da bodo zopet prišli. Pogajanja se ne bodo vršila. Lotar pl. Roita, mož načel in osemnajstih milijonov, ne potrebuje pogajanj.

Svojim načelom se ima zahvaliti za milijone. Ni si mogoče pridobil denarja na nedopusten način, o ne, temveč po poti, ki naravnost vodi iz nižav revnega življenja na hrib zlatega teleta — naravnost — preko sreče tako mnogega sločevka in preko lastnega srca ter svojih nežnejših čuystev.

Sicer pa je Roita, ko je baš dospel do cilja — zlatega teleta — dal tudi svojim mehkejšim srčnim strunam nekoliko svobode. Poiskal si je lepo, mlado drugo ženo, ki naj bi ga oškodovala za breme prvega, iz denarnih razlogov sklenjenega zakona, iz katerega je izšel neprijubljivi sin.

Ljuba, mlada žena je oškodovala po svojih močeh njega, oškodovala pa je tudi sebe za deklško dobo, ki jo je preživela v revnih razmerah. Moža, ki jo je resno ljubil, je precej veljala. Vse je morala imeti, francoske obleke, ameriške krožke, sijajen predpust, letovišče ob morju, vse. Njena zadnja muha je bil ljubki gradiček Rotbrun; Roita ga ji je kupil in ga z velikimi stroški dal prenoviti.

In v tem gradu, v balkonski sobici sta se sedela nasproti julijskega dopoldneva, on s časopisom, ona z romanom v roki.

Leno zehajoč je preišljevala, kako dobro bi se vozilo po neizmerni puščavi Sahare. Naslonila se je v svojem stolu in gledala z napolzaprtimi očmi skozi balkonska vrata na belo, bleščečo, čudovito ravno pot, ki je vodila v krog od gradu do izhoda parka.

Mlada dama je zaprla knjigo. Naslonila se je s komolcem na mizo in položila glavo v roke. Tedaj je prišla misel!

«Lepa, ravna vozna pot — misel! Tu bi se dalo nekaj napraviti. Nekaj izvrstnega! Kolesarska tekma!

Nažgala si je cigareto in preišljevala o svojem načrtu.

Približno deset družin iz K. bi lahko povabili. Potem sosedne posestnike vil. Hiša in kolaša bodo okrašena po naj-novejšem okusu, s solnčnimi rožami, nagnojem. Pri izhodišču bo igrala tovarniška godba. Zvečer se bo vršila zabava ob svitu zvezd, tu spredaj na balkonu, odkoder je sijajen razgled. Ograja bo okrašena z nagnojem in krizantemami; okusni japonski lampijončki bodo razsvetljevali zaupljivo scenerijo. Spodaj pa bo igrala tovarniška godba...

«Lotar!»

«Kaj je, Gusti?»

«Neko misel imam.»

In povedala mu je svoj načrt o kolesarski tekmi.

Pogladil si je lepo brado in ni rekel ničesar.

Ljubka, mlada žena — da, zelo ljubka je, toda na to je že navajen, in — vraga — stane vendarle preveč; grad petstotisoč, prenovitev temu primerno, — pred kratkim pariška obleka z vdelanimi cveticami, štirideset tisoč — vraga — ta ženska stane ogromno denarja.

«Tu na balkonu hočeš prirediti zabavo? Tu ima komaj dvanajst oseb prostora. In potem tudi ni dovolj varno, samo les: čisto star način.»

«Toda moj ljubi, to je vendar čisto preprosto, tu moraš dati napraviti novega železnega.»

Zasmejala se je s svojim dobro preišljenim naivnim otroškim smehom, s katerim je dosedaj pri njem še vse dosegla.

«Železen stane preveč», je rekel Roita odločno. Če ne bo začel tej čudovito krasni čarovnici kaj odrekati, mu bo do decembra pognala vse težke milijone v zrak.

«Joj, možek, kako si grd. Koliko stane železen balkon?»

«Več sto — najmanj.»

«Ampak to je smešno.»

«Ne, to ni smešno.»

Mahoma je postala temnordeča.

«Triindvajset let — žrtvovala sem se ti — ti imaš vse in jaz nič — je siknila skozi zobe.»

Odložil je časopis.

Prav ima, čudovito lepa je bila, če se je tako jezila. Še enkrat hoče ustreči njeni želji.

«Otrok, ne bodi hud!» Hotel jo je prijeti za roke.

«Ne!» je godrnjala. «Stari sebičnež!»

«Ne, nisem! Imej svojo tekmo, zabavo, tovarniško godbo — in — no, daj mi svojo roko!»

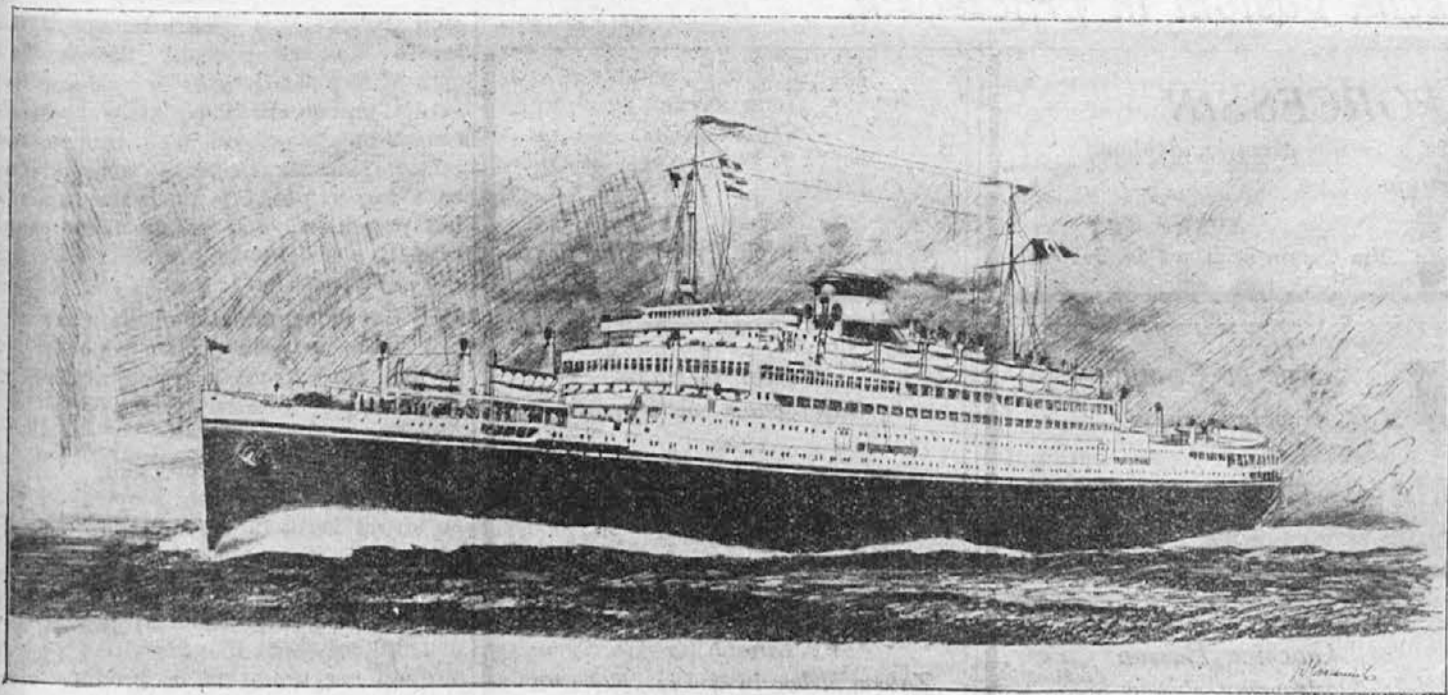
«In železen balkon?» je vprašala. «Kaj bo s tem?»

«Ti, otrok, Gusti, to je ogromen izdatek, ki — no daj mi svojo ročico.»

«Če mi obljubiš, da bo narejen nov balkon.»

«No da — naj bo. Saj imamo strokov-

Največja motorna ladja na svetu

V Tržiču so h koncu starega leta spustili v morje novo veliko ladjo, ki so ji dali ime «Saturnia». Po njeni velikosti bi pričakovali, da bo imela tri visoke dimnike; pa kakor je s slike razvidno, ima na sredi le en nizek in širok dimnik. Zakaj tako? Te vrste ladje se ne bodo več mogle zvati «parniki», kajti ne bo jih poganjala soparica vrele vode iz parnih kotlov, ampak dim paljenega bencina iz velikih motorjev. To so torej motorne ladje. Ker se ben-

cin vžiga z električno iskro, rekli bi lahko v slogu prepostih ljudi, da so te ladje «na letriko». V resnici je bolj pravilno reči «na bencin». Motorji, ki na takih ladjah delujejo, so nemška iznajdba in imajo ime «Dizelmotorji» (Diesel). «Saturnia» je sedaj največja ladja te vrste na svetu. Izpodrivala bo 23.500 tonelov; dolga je 192 m., široka 24 m., visoka 14 m. Njeni motorji sami so videti v notranjstvi kakor visoka hiša z nadstropji; moči imajo 24 tisoč

konjskih sil. Poleg teh so na ladji še manjši motorji za «hišne potrebe», kateri imajo 9300 konjskih sil. Ladja bo vozila 20 vozlov na uro. Do Brazilije bo rabila 10 dni običajne vožnje. Peljalo se bo lahko 3000 oseb v štirih razredih. — «Saturnia» je last tržaške plovne družbe Kozulič. Zgrajena je bila v 140 dneh v Kozuličevi ladjedelnici v Tržiču (Cantiere Navale Triestino). Dne 29. decembra 1925. so jo spustili v morje; kumovala je kraljčina Ivana.

Glas iz Istre

Ugleden kulturni delavec iz slovenske Istre piše:

Naša Istra se je včasih imenovala tužna. Zapuščena je bila Istra versko, gospodarsko in prosvetno. Dozdeva se, da se bode še dolgo časa tako imenovala. Česa nam danes manjka? Vsega nam manjka. V veri nazadujemo, ker ni dobrih, delavnih duhovnikov, Gospodarskega napredka ni, ker manjka delavcev zmožnih in nesebičnih. Prosveta se ne širi, ker zopet manjka delavcev sposobnih in požrtvovalnih, ki bi od nedelje do nedelje prirejali shode. Trikrat kličemo: pouka manjka v Istri! Pouka je treba v verskih resnicah, v gospodarskih in v družabnih zadevah. Ob kaj je prišla Istra? Živine je vedno manj. Propad je že tu. Dobre živine je vsako leto manj. Ima Istra mnogo vsaj zasilnih hlevov? Bore malo! Živina trpi v teh ubogih hlevih.

Ni več veselja do mlade živine. Ne znamo in tudi nečemo več rediti mlade

živine. To je naš propad. Prešičereja se zanemarija. Naš kmet mora dostikrat po 4-6 mesecev kupovati mast. Brez Amerike bi nezabehjeno jedli! Tužna majka! Kdo je največ kriv, da propada prešičereja? Gospodarji so krivi, ker nečejo predelati hlevov. Zelo so pa krive naše moderne «povojne» ženske, ker se boje stopiti v hleve z moderno modo: obleko in solnčki, gumicami in čipkami. Poglejte ob nedeljah dekleta po Istri! Videli bodete, da je vse «nobel» kot v mestih, čeprav je doma v raztrgani bajti in je večkrat lačna.

Se eno ženskam v Istri, v grajo tistim, ki jo zaslužijo! Naša Istrijanka ne mara več doma kruha peči, čeprav ima gospodar drva v svojem, svojo živino, svoje delavce, da nasečejo drva. Kmetije, koder se kruh pečen kupuje, bodo propadle v kratkem času. Naša mlada Istrijanka preveč ljubi ples. Pleš si so grobokopi mladine v Istri!

Česa manjka Istri? Nam nedostaja pridnih, varčnih, resnih, zvestih, vernih žensk! Kedar vstajamo v Istri? Rana ura, zlata ura! Kdor zgodaj vstaja, mu

kruha ostaja! To sta zlata pregovora slovenska, katerih pa v Istri premalo poznamo.

Mi v Istri preveč ljubimo ona zastarela ognjišča. Koder te mogoče, naj se odpravijo v korist naroda, mladine, napredka in snage!

Na teh ognjiščih ni mogoč noben napredok. Na teh ognjiščih se tudi prezeba od leta do leta. Koliko prepaha, mraza, dima užije naše ljudstvo! Kaj nam še manjka? Mi imamo premalo zmernih ljudi — mož in fantov. Odkrito, brez ovinkov, naravnost povejmo resnico, čeprav v oči bode: mi preveč pijemo!

Nezmernost tira z gotovostjo narod v propad! Kaj pomaga vinoreja, če pa gospodarsko vseeno nazadujemo. Naša mladina tudi preveč kadja in preposto ljudstvo preveč tobak žveči. Zdravih ljudi je od leta do leta manj, ker tobak in alkohol zastrupljata ljudski rod.

Skupne gozdove vendar enkrat razdelimo, očistimo in prazne prostore pogozdimo! Pravijo, da je v Istri 800.000 johov nerodovitnega sveta. Še bo tužna Istra, ako bomo tako «pridno» prazno

zemljo obdelovali. Kaj nam še manjka? Hranilnic, mlekar, zadrug je premalo. V Istri je še mnogo oderuštva! Prosvetnih društev je komaj toliko kot prstov na roki!

Velika gospodarska rana je: nespačetna razdelitev njiv in travnikov! Zemljo zložimo! Ako tega ne storimo, homo kmaļu primoran se izseliti. Imaš morda 20 kosov zemlje, pa imaš 80 mejašev. Vprašam te, kako boš obdelal plodonosno to zemljo. Zlagaj sam zemljo! Pomenjaj kos za kosom!

Česa še nimamo! Obrti domače ni! Da! Skoro ne poznamo domačih obrti: suhe robe; lončarstva, čipkarstva, željkarstva in podobnega.

Poroča I. D., Istra.

Posvetitev človeštva Jezusovemu Srcu

Po naročilu sv. Očeta papeža se bodo po vesoljnem katoliškem svetu na zadnji dan starega leta vršile cerkvene pobožnosti, pri katerih naj se vse človeštvo posveti in izroči usmrljenju Jezusovega Sreca. Ta pobožnost naj nekako zaključiti sveto leto. Za to posvetitev se bo uporabila vernikom že dobro znana molitev «Presladki Jezus, Zveličar človeškega rodu...» Toda po novem bo ta molitev nekoliko razširjena, ker se posebej omenja mohamedance in Jude. Dotični razširjeni del podamo tukaj v prevodu: «Kralj bodi tudi vseh tistih, ki žive v stari zmoti poganstva ali pa izlama; reši jih iz teme in privedi jih k luči v božje kraljestvo. Slednjic pa se ozri milostljivo tudi na otroke nekoč izvoljenega ljudstva; Kri katero so klicali nadnje očetje njihovi, naj jih očisti, odreši in zveliča. Daj, Gospod, svoji Cerkvi varno in blagoslovo prostost...»

Tako se raztega skrb sv. Očeta resna vsa ljudstva zemlje, katerim je katoliška Cerkve po božji naredbi dana, da jih kliče, uči, vzgaja in vodi k večnim idealom bogo-človeštva.

Ali si?

Ali si naročen na «Mali list»?
 Ali si naročen na «Naš Čolnič»?
 Ali si naročen na «Gospodarski list»?
 Ali si redno in pravočasno plačal naročnino?
 Ali si pridobil novih naročnikov?
 Ali pošiljaš v «Mali list» krajevne novice?
 Ali se pri kupovanju potrebščin sklicuješ na oglas v «Malem listu»?
 Ali zahtevaš v trgovini spoštovanje svojega jezika?
 Ali delaš povsod za ugled naroda, za njega brambo in korist?
 Ali boš v novem letu popravil, kar si morda dosedaj zanemariš?

njaka v hiši, zidarja Lenca; opoldne naj pride gor in stvar pregleda; če bo potrebno, bomo dali napraviti železen balkon!

Imel je pri tem željo, da bi s par spornami in traverzami bilo vse opravljeno. Njegova mlada žena je vzradoščena plosknila z rokami.

«Sedaj si zopet priden, ljubi, — če me boš gledal z balkona, kako bom letela pred vsemi, v beli obleki — kolo okrašeno z rožami —, no nasmej se vendar, če ne, bom mislila, da ti je žal obljube».

Tedaj se je zasmeljal. Iz parka je prihajal skozi okno omamljiv vonj rož. Z grajskega dvorišča so se slišali udarci kladiva.

V majhni kapelici na gričku je udarila ura dvanajst in nato še enkrat v farni cerkvi. In potem je pričelo zvoniti v obeh cerkvah hkrati. Udarjanje kladiva je takoj ponehalo.

Na grajskem dvorišču, kjer sta delala, sta stala zidar in njegov pomočnik, oba tako mlada, da se ni moglo spoznati, kdo da je mojster. Zidar je molil opoldansko molitev, pomočnik je gledal brez misli v zrak. Nato sta stopila oba z žarečega solnca v edini senčni prostorček na dvorišču. To so bile štiri stopnice, ki so vodile k vhodu stranskega dela gradu. Nad vrati je bila z bršljanom poraščena strešnica in ta je dajala senco.

Zidar in pomočnik sta sedla na stopnice. Kuharica jima je prinesla dva krožnika juhe — v vsakem je plaval košček go-

vejega mesa — dva koščka kruha in vina, za vsakega četrt.

«To so ljudje skopi!» se je jezil pomočnik. «Sami imajo kapune in Bog ve kaj še, nas pa tako krmijo».

Mladi mojster ni rekel ničesar. Molče je začel jesti, po vsaki žlici pa je pogledal proti vhodu, skozi katerega se pride v park in od tu v vas. V parku je bilo vse tiho, samo murni so peli tako glasno, da se je slišalo prav na dvorišče.

Hipoma je zalajal bernardinec, ki je bil priklenjen pred gradom. Pesek je zaškripal pod odločnimi koraki, po vrtni poti je prišla mlada žena, belo ruto na glavi in z otrokom v naročju. V prosti roki je imela pokrit lonček.

«Pozdravljena, moja ljuba Marija!» Kako iz srca je prišlo to zidarju! Odložil je napolizpraznjeni krožnik in vstal — bil je zelo velik mož ter živ in suh — in potegnil jo je v svoj objem.

«Pazi, Jože», je rekla veselo, «ali pa bom zllala nate, da boš ves zelen, je špinača».

«Špinača? Poglej no, moja najljubša jed. Pridi sem, Marija, sedi k meni, bom skupaj jedli — Matevž, tudi ti lahko ješ z nami!» — To je veljalo pomočniku.

Sedla je poleg njega na gornjo stopnico in dala ruto z glave.

«Joj, kako si ožgana!» je rekel mož. «Dobila boš še solnčarico. Poglej, zakaj hodiš vedno sem gor —».

«Oh, kaj za to», je odvrnila. «Ti ne veš,

Jože», — naslonila je glavo na njegove prsi in govorila čisto tiho, «da mi je vedno tako dolgčas, če te nimam?»

«No, potolaži se, jutri me boš imela zopet za ves dan». Smehljaj se je in pogladil lase s čela. — «Ti, pogledj, je rekel nato in pokazal na otroka. «Kako spi!»

«Oh, to je zaspanka!» je rekla žena. In oba sta se zasmejala.

Otrok se je v tem zbudil, gledal z velikimi očmi okoli sebe in stegal ročico po očetovi bradi. «Ata» je pri tem blebetal.

«No, ali ima rada ata?»

«Ata — lada —».

«Že veliko klepeta», je rekla mlada žena z materinskim ponosom. «Povem ti, že cele povesti mi pripoveduje. — Kajne da, miška, dušica, kajne da? Povesti pripoveduješ? — Za petnajst mesecev je to veliko!» — se je obrnila k pomočniku.

Ta je prikimal s polnimi ustmi.

«Jutri ti prinesem deset goldinarjev», je rekel zidar. «Lahko boš kupila za Miciko posteljico pri Jaulu».

Z žarečimi očmi je prikimala.

Gori pri nekem oknu na hodniku je prišumela mimo gospa pl. Roita.

«Joj, milostljiva gospa!» je rekla zidarjeva žena. «Tej se dobro godi! Kako lepo je oblečena! Svileno domačo obleko ima! Ampak veš, nisem ji nevošljiva. Takega moža, kot ga imam jaz, nima — in tudi nobenega sinčka, nobene Micike!» Stisnila je otroka k sebi in ga poljubila, in še enkrat in še enkrat.

Milostljiva gospa je stala pri oknu in gledala dol.

«Slišite, zidar!» je poklicala.

Skočil je kvišku. «Prosim milostljiva gospa!»

«Ko boste gotovi z jedjo, pridite gor».

Končal je že in težko stopal preko dvorišča k vhodu, k glavnim stopnicam.

«Ti, Jože, mogoče ti bo kaj dala za našo Miciko», je rekla žena. Kot otrok je brala pravljice, v katerih so imenitne grajske gospe v belih oblačilih podarjevale lepe reči. — «Kakšno novo oblekico na primer!»

«Pojdi no!» se je smejal mož.

«Bo že kaj, da nam bodo odtrgali pri plači!» je godrnjal pomočnik in medtem s kruhom očistil skledo od špinače ter nato še kruh porinil v usta.

«Počakaj me, Marija!» je rekel zidar in šel po stopnicah navzgor.

V par trenutkih je stal v stolpni sobi z modernim pohištvo, krasnimi slikami in vezeninami. Stal je tu v svoji zaprašeni jopiči, s svojim zakrpanim predpasnikom in si mislil: tu je lepo!

Vrata stranske sobe so se odprla. Prišel je milostljivi gospod s svojo soprogo ob roki.

«Slišite, zidar», je rekel milostljivi gospod, «ta balkon se mi zdi, da ni dovolj trden. Ali mislite, da bi se dalo s par novimi tračnicami odpomoči? Pojdite ven in oglejte si vso stvar».

(Nadaljevanje sledi).

Veselo in srečno novo leto žele svojim cenjenim odjemalcem, gostom in prijateljem.

ČEVLJARNICA FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924 z veliko premijo, diplomo in zlato sčetično

TRST
Via Caprin št. 5. pri Sv. Jakobu

Ivan Krže
Zaloga posode

TRST
Piazza S. Giovanni šte. 1

Ferdinand Pečenko
žganjarna

TRST
Scala Belvedere šte. 1.

Sever et Comp.
trgovina semen

Via ul. Machiavelli št. 20.
TRST

Martin German
Odlikovana cvetličarna

TRST
Via Michelangelo in Via Roma št. 3.

Gaston Dolinar
Velika zaloga papirja

TRST
Via Ugo Polonio šte. 5.

Giacomo Bassan
trgovina slaščic

TRST
Centrala Via Settefontane št. 4
Podružnica Via Ginnastica št. 11

V. Ianach & Co.
Zaloga žlebov in cevi iz „Eternita“

TRIESTE-TRST
Via Milano št. 12 pri veliki pošti

Ljubljanska kreditna banka
Podružnica

TRST
Via XXX Ottobre šte. 11.

Vittorio Fortunato
Trg. cerkvene umetnosti

TRIESTE
Via G. Rossini 26

BUFFET PRINC

TRST
Ulica XXX Ottobre št. 19
nasproti kavarne Commercio

Anton Breščak
Največja zaloga pohištva

GORICA
Via Carducci (Gospodska ul.) št. 14.

Jakob Bevc
urar in zlatar

TRST
Campo S. Giacomo N. 9

Enrico Toffoletto
Nova trg. cerkvene umetnosti

TRST
Via del Pesce št. 4

L. S. Godina
domača tvornica mila

TRST
Via Scoglio šte. 716.

Fr. Strancar
Zaloga damačih vin

TRST
Viale XX settembre N. 94
za družine Via Giuliani N. 32

Alojzij Povh
urar in zlatar

Piazza Garibaldi št. 2.
I. nadstropje

Franc Pirec
Pekarna in slaščičarna

TRST
Via Commerciale št. 7

Zobozdravnik

Dr. D. Sardoč

špecialist za ustne in zobne bolezni perfekcioniran na dunajski kliniki

JE ODPRL SVOJ AMBULATORIJ

V TRSTU

Via M. R. Imbriani 16, I.
(Prej Via S. Giovanni)

ter ordinira
od 9-12 in od 3-7.

Kako so delali oderuhi

Največji primorski pesnik, veliki Simon Gregorčič, je prekrasno opisal, kako se domači oderuhi tistega časa spravljali naše ljudstvo v nesrečo. Spisal je pesem «Dražba», ki jo bodo vsi bralci nele s pridom brali, ampak tudi lahko razumeli. Pesem je zelo poučna, da v zgodovini, ki je blizu nas, spoznamo preteklost, da se ne bomo znali ravnati v sedanjosti.

«Kaj danes hrumi razburjena vas? Kaj votlo, mrtvaško boben ropoče? In, čuj, skoz hrum in ropot ta glas, glas dece, ki milo se joče!

Pred hišo na selu sodnik sedi, na mizi usodnih pišem snopiči, ob strani berič in on stoji, ki hujši je, kakor beriči.

Sodnike, beriče je semkraj pozval neusmiljenik trdi in grozoviti, sirotam negodnim vse bo prodal, da divjo pohlepnost nasiti.

Ropoče boben in kljūce berič, ljudje hrumé in plačó otroci; a sivca brez čuta ne gane nič, ne hrum, ne solzá poloci.

Ropoče boben, vpije berič, in kos za kosom glasno izklicuje; a nihče ne more rešiti nič, vse sam brezsrčnik kupuje.

Za kosom se kos od kmetije drobi med klikom in hrumom, ropočem in jokom, kot rezali ud bi na ud, se mi žal, s telesa sirotnim otrokom.

Ah, hišo je že izklicel klicar, — zdaj deca nesrečna zajoka, zastoka, kot streho objemal bi davji požar, in kot da tramovje že poka.

Že v drugo, že v tretje klicar se glasi, sirote trepečejo v grozi, v brezupni, ljud prosí solzeč, naj jim hišo pusti, zastoj! Še hišo on, kupi!»

Tako so domači oderuhi pridobivali polje, gozd, hišo. Uboga družina je morala iz dedne hiše pod milo nebo. To se je dogajalo po Istri, po Krasu, na Notranjskem, po Gorškem. Oderuhi so bili komandanti dežele. In kako je danes?

Poravnajte naročnino!

Začetek srbske sužnosti

Popisali smo že življenje največjega srbskega vladarja, Dušana Silnega; opisali veliko državo do njegove smrti leta 1355. Ozirimo se ob kratkem na dogodke po smrti carja Dušana.

Veliko napako je imela Dušanova država, da je dajala pokrajinskim plemenitašem preveliko moč in samostojnost. Dušan Silni je znal magnate krotiti, toda njegovi nasledniki so bili slabi in plemenitašev niso mogli držati na uzdi. Tako so se posamezni knezi kar sami proglašali za samostojne, tako Vukašin in njegov brat Uglješa. Car Uroš, Dušanov sin, je vladal 16 let. Ob koncu njegovega življenja je zadela Srbe strahovita nesreča.

«Šumi Marica okrvavljena».

Dušan Silni je bil prvi vladar na Balkanu ki je znal pravilno ceniti nevarnost Turkov, ki so se čedalje bolj pomikali iz azijskih pokrajin proti Balkanu. Leta

1369. je turški vladar Murat I. preložil svojo prestolnico od Vzhoda v Adrianopolj ob reki Marici. Murat je s tem postal ustanovitelj turške moči na Balkanu. Vukašin in Uglješa sta se zavedla silne nevarnosti in sta sklenila vojsko zoper Turka. Pri Čirmenu ob Marici je zadela srbska vojska ob turško. 26. septembra 1371. je bil za Srbe dan strahovitega poraza. Turkom se je namreč posrečilo ponoči nenaden napad, tako da je skoro vsa srbska vojska našla smrt na bojišču, veliko jih je utonilo. Okrvavljena Marica je zašumela. Tudi Vukašin in Uglješa sta umrla na bojišču.

Turki prodirajo.

Bitka ob Marici je eden najbolj usodnih dogodkov za zgodovino Balkana. Tedaj se začena stalno prodiranje Turkov na zapad, tedaj se je pričelo suženstvo balkanskih Slovanov. Srbski knezi so drug za drugim začeli priznavati turško nadoblast, plačevati Turkom davek in jim dajati pomožne vojske. Dva meseca

po usodni bitki ob Marici je umrl slaboletni car Uroš.

Srbski car Lazar.

Med vsemi srbskimi knezi tedaj precej razcepljene srbske domovine je bil najbolj mogočen car Lazar, ki je vladal od leta 1371. do 1389. na ozemlju od Črne gore do Donave in do Save. Drugi poleg njega je bil Vuk Branković v Kosovskem okrožju. Medtem so Turki čedalje naprej silili in so zaporedoma po srbskih deželah ropali. Lazar jih je precej pobijal, dokler ni prišla nadenj prevelika sila.

Odločilna bitka na Kosovem.

Sultana Murata je strašansko jezilo, da je Lazar tolikokrat Turke naklestil, zato je sklenil, da bo naredil račun z Lazarjem. Velikansko vojsko je zbral in je sklenil, da bo z njo udaril nad Srbijo in nad Bosno. Tudi srbski knezi so se dobro pripravili, prvi med njimi car Lazar in Vuk Branković. Na dan sv. Vida, 15. junija 1389. sta vojski na Ko-

sovem polju zadeli druga ob drugo. Srbski velikaš Miloš Obilič se je vtihotapil v turški tabor in zabodel sultana Murata. Seveda je tudi Miloš daroval svoje življenje. Muratova smrt je naredila med Turki veliko zmešnjavo, tako da se je zmaga že nagibala na srbsko stran. Turki so se že umikali. Pa samo hinavsko. Zakaj takoj nato so se z novimi četami z vso srditostjo vrgli na Srbe ter jih premagali. Srbska vojska je bila razbita, kri je tekla v potokih, Lazar je bil mrtev. Samostojna srbska država je propadla in je prišla pod turško oblast. Srbska sužnost je trajala več ko 500 let. Ni dogodke v srbski zgodovini, ki bi se bil tako krepko vtisnil v ljudsko dušo ko bitka na Kosovem polju. Vidov dan 1389. je bil za Srbe črni dan in 523 let so čakali, da so učakali dan zmage, narodnega vstajenja in narodnega edinstva.

Mali list v vsako hišo, v vsako slovensko družino!

GOSPODARSTVO

Žitna špekulacija

Ako hočemo dognati, na čem sloni žitna špekulacija in kako se je treba proti njej boriti, moramo najprej proučiti vzajemne odnose med producenti in konsumentmi žita ter vlogo, ki jo je v tem vprašanju igra trgovina. «Producenti» žita so so tisti poljedelci, ki pridelujejo več žita, nego ga sami potrebujejo, vsled česar morajo en del svojega pridelka prodajati tistim, ki ga sami premalo ali sploh ne pridelujejo in ki jih bomo na kratko imenovali «konsumente» žita. Med prvimi in drugimi posredujejo trgovci, ki kupujejo žito od producentov in ga prodajajo konsumentom.

Pred vojsko smo imeli v glavnem dve vrsti žitnih trgovcev. Eni so živeli v žitnodnih deželah, nakupovali žito od poljedelcev in ga prodajali drugim žitnim trgovcem v deželah, ki žita premalo ali pa ga sploh ne pridelujejo. Prve imenujemo žitne «eksporterje», ker skrbijo za izvoz (eksport) žita iz svojih v tuje dežele, druge pa žitne «importerje», ker žito uvažajo (importirajo) iz tujih v svoje dežele, kjer ga prodajajo konsumentom. Žito je torej šlo od producenta (poljedelca) k eksporterju in od tega po posredovanju importerja h konsumentu.

Danes pa ni več tako. Gospodarska kriza, ki se je pričela tekom svetovne vojne in traja še danes, je med eksporterje in importerje vrinila velekapitalistične špekulante, ki so večinoma v Ameriki. Zakaj se je teh velekapitalistov nakotilo največ v Ameriki, je vsem dobro znano. Saj so se za dobavo vojnega materiala in hrane (predvsem žita) stekale ogromne množine denarja iz Evrope v Ameriko in sicer v blagajne tamošnjih kapitalističnih magnatov. V Evropi pa vlada vsled tega splošno pomanjkanje denarja. Denar manjka predvsem pri producentu žita. Ta je večinoma zadolžen in komaj čaka žetve, da proda takoj ves za prodajo določeni pridelok ter tako poplača svoje dolgeve in za silo zakrpa svoj razdrapani gospodarski položaj. Vsled splošnega pomanjkanja denarja pa eksporterji, importerji in konsumentni nimajo potrebnih svot, da bi se moglo že po žetvi nakupiti vse novopridelano žito, ki naj bi po prejšnjem običaju pravilno romalo od producenta do eksporterja, importerja in slednjič h konsumentu. Vsi žitni eksporterji imajo morda komaj toliko denarja, da morejo z njim od poljedelcev nakupiti eno desetino pridelka kar se je približno dogodilo po letošnji žetvi. Sedaj skušajo eksporterji čim prej razprodati to prvo desetino importerjem, da pridejo na ta način zopet do svojega denarja, s katerim hočejo partijo za partijo nakupiti ves pridelok. To stremljenje k čim hitrejši razprodaji od strani producentov in eksporterjev žita ima za posledico, da se cene žita držijo na kolikor mogoče nizki stopnji in to tembolj, ker tudi importerji žita nimajo toliko denarja, da bi si že v jeseni nakupili vse ono žito, ki ga bodo skozi vse leto morali prodajati svojim odjemalcem-konsumentom. Po prodaji prve desetine žita importerjem se trgovina ustavi in od producentov nakupljena druga desetina ali pa še večja množina žita ostane nerazprodana v rokah eksporterjev. Cene padajo. In sedaj se pojavijo kakor kuga na vseh žitnih tržiščih velekapitalisti in nakupijo po nizkih cenah ves ostali letni pridelok. S tem so dobili v svoje roke vso žitno trgovino in vse žito, kar pomeni, da lahko pozneje navijajo cene po svoji volji in kolikor zahtevajo njih interesi. Kakor se vidi ni potrebna za tako špekulacijo posebna prebrisanost, pač pa je treba imeti na razpolago ogromne množine denarja in dobro mero brezvestnosti; velekapitalisti imajo dovolj enega in drugega. Lani so navili cene za

sto procentov, kar pomeni, da so morali konsumentni plačati za žito dvakrat toliko, kolikor so velekapitalisti plačali producentom. Tudi letos se višanje žitnih cen veselo razvija in mi seveda ne moremo vedeti, kako visoko nam bodo gospodje velekapitalisti prihodnje poletje obesili «naš vsakdanji kruh».

Stoodstotno povišanje cen pa ne pomeni samo to, da moramo kruh toliko dražje plačevati timveč tleči v tem dejstvu nekaj še mnogo bolj važnega.

To pomeni, da so velekapitalisti dobili od prodaje žita še enkrat toliko denarja, kakor so ga dali za njegov nakup. Letos so n. pr. velekapitalisti izdali za nakup žita najmanj 20 tisoč milijonov lir in bodo pri prodaji profitirali najmanj 10 tisoč milijonov lir, vsled česar bodo imeli prihodnje leto na razpolago 30 tisoč milijonov lir, s katerimi bodo še bolj razširili in poglobili svoje špekulacije, medtem ko bo ostalo med ljudstvom še manj denarja, nego ga je letos in bomo vsi: producenti, konsumentni, mali in veliki trgovci, še bolj zadolženi pri ameriških in evropskih velekapitalističnih špekulantih in od njih odvisni. Njih moč in njih vpliv postajata z vsakim dnevom ogromnejša, ker slonita na onih kupih zlatega denarja, ki se nahajajo v njih oblasti in ki neprenehoma rastejo. In vendar je še vedno ves svet prepričan, da je največja modrost v tem, da prodajamo naše delo, naše produkte in sploh vse, kar je našega, za denar, ki ima zlato podlago in zlato garancijo!

Kako naj se borimo proti velekapitalistom, kako naj se osvobodimo iz njih suženjstva, ako pa priznavamo vsega mogočno in brezpogojno gospodarstvo zlatega denarja, ki je v ogromnih množinah v njih oblasti in ki se dan za dnevom v brezštevilnih rekah in potokih vali v njih blagajne?!

Pred več tisočletji se je Mozes boril proti oboževanju zlatega teleta. A danes? Danes je zlato tele zraslo do tako ogromnih razmer, da ga prekaša edino le brezmejna neumnost.

Brez denarja je sicer res nemogoča sedanja razvita izmenjava materialnih in umstvenih proizvodov med posamezniki in celimi narodi, ali s tem še nikakor ni rečeno, da ni mogoče brez takega denarja, kakor ga mi poznamo.

Denar mora res imeti blagovno garancijo, ali zakaj bi morala biti ta garancija edino le zlato? Posebno pa, ako mi tega zlata nimamo, ker postaja vedno bolj izključna lastnina velekapitalistov in povrh še ameriških?

Ako hočemo zares postati neodvisni od ameriških kapitalistov, vendar jasno, da moramo postati najprej neodvisni od tistega zlata, ki je njih lastnina in s katerim nas vladajo.

In zato si moramo poiskati za denar kakoršnokoli drugo garancijo.

O tem pa v prihodnjem članku.

Drago Godina.

Sreča v nesreči. Pri Šemku v Zabičah št. 7. je svinja vrgla 9 mladičev. Samca so bili dali čistiti, a ostal je mrjasec in oplodil svinjo v hlevu. Nobeden domačih ni dolgo časa pri svinji opazil, da je breja. Že so določili dan, ko jo bodo zaklali. Nekega dne zagledajo 9 zdravih pujskov pri njej. Kajne, da je to sreča v nesreči!

Kdor rabi
Pehištvo, šivalne stroje Singer
in druge potrebščine za stanovanje
naj si ogleda zalogo pehištva
G. BREINER
TRNOVO
pri Bistrici in OPATIJA, predno
kupi kje drugje.

Privatna klinika
D. Cicero
v Postojni

izvršujejo se vse kirur-
gične in notranje
operacije

vsa električna zdravljenja
Žarki X.

Cerkvena umetnost - Dober tisk

NOVA TRGOVINA
ENRICO TOFFOLETTO

TRST, Via del Pesce 4

Velika izbira slovenskih molitvenikov,
nabožnih knjig, podob, svetinj in
in drugih nabožnih predmetov.
Cerkvena obleka in potrebščine.

KONKURENČNE CENE.

Katoliška knjigarna

v Gorici (Montova hiša) ima veliko
izbiro šolskih zvezkov, knjig, šestil,
risarskih blokov, črtala, sploh vse
šolske potrebščine v zelo veliki
izbiri.

Prodaja se na drobno in na debelo.

Ljubljanska kreditna banka

Podružnica v Trstu: Via XXX Ottobre 11

Brzojavni naslov: Bancalubiana - Telefona: 5-18, 22-98

Podružnice:

GORICA, Brežice, Celje, Črnomelj, Kranj, Logatec,
Maribor, Metković, N. Sad, Plju, Sarajevo, Split.

Centrala v Ljubljani

Delniška glavica in rezervni sklad:
80.000.000 dinarjev

Bavi se z vsemi bančnimi posli. - Sprejema vloge na vložne knjižice ter jih
obrestuje z 4%, a vloge na tekoče račune v lirah in v dinarjih po dogovoru
najbolje - Izvršuje borzne naloge in daje v najem varnostne celice (SAFES)

Blagajna je odprta od 9^{1/2} do 12.30 in od 14^{1/2} do 16 ure.

Največja zaloga pohištva

na Goriškem - GORICA, Via Carducci (Gospiska ul.) 14
Ustanovljena leta 1897.

Na izbiro 50 celotnih oprem
bodisi za spalnice bodisi za obednice
od prav preprostih do najbolj razkošnih
Cene zmerne! Delo trdno!
Pohištvo lastnega izdelka, izvršeno od prvovrstnih delavcev
vsake stroke

ANTON BREŠČAK

VIA CARDUCCI (GOSPOSKA UL.) 14

čevljarica FORCESSIN

odlikovana v Parizu in Genovi 1924.

z veliko premijo, diplomo in zlato svetinjo

Trst via Cappin 5 pri Sv. Jakobu Trst

Za božič
in novo leto
je najprimernejše
darilo
par dobrih čevljev.
Bogata izbira
pri FORCESSINU.

Jakob Bevc

urarna in zlatarna

TRST - Campo S. Giacomo št. 5

ZLATO kupuje v vsaki množini po
najvišjih cenah.
KRUNE plačuje više kot vsi drugi.
ZALOGA raznovrstnih ur in zlatenine.

ZOBOZDRAVNIK

Dr. L. MERMOLJA

specijalist

za zobne in ustne bolezni
sprejema

v Gorici na Travniku št. 5, II.
od 9-12 in od 3-5

Predno prodaste

KOŽE

Kun, lisic, vider, divjih koz in
druge divjačine, kakor tudi doma-
čih živali, vprašajte za ceno.

Franc Stres, Kobarič

Zaloga usnja in raznovrstnega
obuvala, na drobno in na debelo.
Blago prvovrstno; cene take, da se
ni bati konkurence.